

Իւրաքա չափած լրացրաց ճան, ք
նախը յարգարար թեան քրա, ւ
Լալարյոս, քրաքրաքրա, ճաւ
կամ որ եւ ինչ քրա թիւ յարգար
— Տօրեմնի պարտ ուղղորդ, Դալս
Սխալ Ստորեմնի Զատար թիւ
198, Դորո թան, Կատար քրաքրա,
ստար
Զատար ճաւար քրաքրա, ք
սկ իրգարարար

Վիտորին զօրաբանակին հրամանա-
տար Օսման փաշան Զայլարէն հե-
տեւեալը կը հեռագրէ Եդեսս. 11/22
1894 թ.

և մահ սպառնալով կը ստիպեն պանդխտները հեռանալը, և իրենք կը սկսին երկաթեայ գործիքով մը եկեղեցւոյ դռնը բացելու համար: Գողերը նախ իրենցմէ վեց հոգի դուրս կը զրկեն ճամբաները պահպանելու, որպէս զի եթէ քողքէն կտո՛ւ ուրիշ տեղէ մարդ կոյ, չուտ մը իրենց ընկերաց ըբր տան: Այնուհետեւ կ'սկսին եկեղեցին կողոպտել: Եկեղեցւոյ մէջի բոլոր անօթներն առնելէ ետքը, կերթան նաեւ Աւան, որտան դարձնել դռնը բանալու, բայց առիթ բերան չեն գտնուիր: Վերջապէս երկաթէ գործիք մը կը մտնեն փակադռնէն ծակէն մէջ, մեծ քարով մ'երկաթին կը զարնեն մինչեւ որ փակադռն երկաթէ կը ծռի և դուռը կը բացուի: Գողերը թէ' եկեղեցւոյ և թէ' տունը առան դարանին մէջ բացի գրեթէ բան մը չեն թողուր: մինչեւ անգամսուրը կոյ: Մարիամայ տրածաթիւսայ տղաները որ պատկերին վրայ փակուած էր, կանանք կըտանին: Կըտան թէ գողերը մինչեւ արշալոյս փանքին մէջ մնացած են: Ոմանք վաճառքին կըտան: 5000 և մինչեւ 8000 լիւրա կը հաշուեն: Գողացած բաներուն մէջ շատ ազնիւ և թանկարժէք բաներ և պատուական քարեր կային: Ինչպէս եղիսկոսոտական ոսկեհաւ և ակնակապ զգեստներ, ինք հատ սրբոց մասունք, ընդ որս էր սրբոյն Գէորգայ սկաւառակը, նաեւ կենաց փայտէն կտոր մը, և 70 հատ քառաթիւ խաչ: Աւետարան մըն ալ կար որ ըստ ոմանց երկու քաջ ոսկեով պատած էր: Գողերն Աւետարանին վրայէն ոսկին կտանեն և գիրքը կը թողուն:

Այս գէպքին վրայ տեղւոյ տղայոցն միարանելով հեռագիր գարկին Մայր կաթարին, կարոց կուսակալին և Պօլոց Հայոց Պատրիարքին: Կարոց կուսակալն անմիջապէս պատուական տուած հեռագրին և խոստացած քանակ գողերը զըտնելու:

Ի ՔՆԱՐԱՆ

ՅԵՂԿՐԱՅ ՊԱՏԱՆՈՅ ԻՄՍՍՏԱՍԻՐԻ

ՏԵՐ ԹԱՎԱՆԻՍԻՆ ՄԻՆԵՆԵ

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Քաղցր է ինձ նընջել,
Այլ տառեւ ևս՝
Գու վիստառեալ,
Յորքան յաճախեն
Չարիք և սաճի:
Եւ երանութիւն
Մեծ է ինձ աստէն՝
Տեսնել ինչ ոչ,
Ըզգայ և ոչ ինչ:
Մի գարթուցաներ
Ձիւս ուրեմն, աղէ,
Եւ դաշնն ձայնիւ
Բարբառելիւր այդր:

ՄԻՔԵԼԱՆՃԷԼՈ

Քաւ ինձ, որդեակ,
Խառնել դուռն քո
Յանդորրաւետի ի խըտեակ
Յոր ի դարար
Տիոց ծաղիկ
Փուխով անմեղէն հանդուցար:
Եւ ի Պիտիւլայց
Ի հրամանէ
Քընարանիդ երեւոյ յայց,
Ի վաղըտել
Ինձ յունկել քո
Ձերդ որբանի գամ մընջել,
Որպէս մայրդ հեղ
Երբեմն առնել:
Քաղցր ըզբուն քո առնել քեզ,
Քաղցր ի քուն ին
Անխառն, մանկիկ,
Անձկոտ ուռեացս աստ ի ստուեր,
Որ երկրաւոր
Չըմարթէ ոք
Չարթնցանել զքեզ պահի,
Եւ ցերիկուն
Վերջին աստ քոյդ
Խաղաղ լիցի մահաբուն:
Ընդ Հայ Պարկիս
Ըզբէ հողք շուրջ պարեն,
Ըզբըրմանէր
Պահել զվայրիս
Խաղաղութիւն աներեր:
Աստ աշխարհի
Ոչ ևս տա քեզ
Հուս հասցէ ձայն դըմպէն,
Եւ կըտուարոյ՞

Չարեաց յաւիտ
Եւ քընարանք անմատոյց:
Աստ մինչ ի սպառ
Դու յայնցանէ
Յապահովի կողոպտար,
Ձեւ անկեղծիկ
Դու հաւատոյ
Լեւոյ վարձութեանց խաղաղիկ
Մանուկ Լիւր
Դու մըտախորտ
Ոչ ոյ զիտեալ բարեկիր,
Եւ սկըզբնարոյս
Ըզգծուել ետմէ
Վաղ ծանուցեալ ըզգարտոյս,
Ինքնանըւել
Յուցար անդէն
Յողուտ աղգիւ և ի սէր,
Եւ կենեղք անցար
Կարեաց նորին
Եղև ուսումն անդադար:
Դու շինողաց
Նորին զքեզ ձեռ
Համարելով անկասկած,
Նըմանութեան
Նոցունց ըզբեզ
Նախանձ ուսելը լըռելեացն:
Դու անդ ողոյս
Պիշ կալեալ գահին
Ի տարեգրաց հայեալ:
Ի լուսանկար
Չողոյ նոցա
Ի տիպն այնքան յաւեցար,
Ձիւ անդ ըստին
Ձուտ ի քեզ
Եւ զքեզ տեսալ ի նստին,
Եւ Նարկիսեայ
Պէս ծիրեցար վաղ անմեղք:
Քանցի նստին
Դու նախանձու
Բուռն արարեալ քեզ ինքնին,
Դու ըստ ըզկար
Մարմնայ ի վեր
Մըտարակեցեր ըզ հանձար,
Եւ տընձարար
Հեղեալ ի զլիս:
Վաղ ընդ ճըղամբդ ընդճեցար,
Մտաւարտուել
Տոկաւ հիւսկեալ
Կարիամեցան քո մատուց,
Եւ գրիչ քո ծիր
Անկաւ ուսկեալ
Ի ձեռանէ քո յերկիր,
Այն ինչ ի լոյս
Քոց վատաակոց
Անեալ գիտարար մեծայոյս:
Յայնժամ եղծու
Դեզ զիտակիդ,
Եւ մանկութիւն վաղադրու
Եւ ի քեզ խոյս,
Իրեւ գիտարոյ
Աուր հակիրձ վերջարոյս,
Ընդ կանխաշատ
Ձուռ քո յերկիր
Սիրաբանից սըզաց դաս,
Եւ մանկութիւն
Որ նչ քեզ ըզ գիրս
Սրբարար առնէին,
Ձհամարթիթ
Խրեանց դամոյդ
Լացին ի ձեռ հրամեղտիդ:
Իսկ ևս, որ վաղ
Երանի
Ըզ բարդ ծնողաց քոց, աւագ,
Ձորդ եկրոյս
Խնողաց յայնժամ
Ոչ ոյցի գլոյս գեանաւոյց,
Կըթեցին յիս
Վայր մի հաւաքը,
Եւ լըռեցայ ի կարծիս,
Եւ ասացի
Յանձն իմ՝ Ձիւրդ
Պանդոյր է դարձ կանացի,
Որ ցանդ զիւրեաւ
Գարանակալ
Գիտելով դմա՞ մարդաւաւ,
Ընդ ցաւոց ծով
Յանդ անցանէ
Ձմա՞ ի կողս իւր բերելով,
Եւ կոյր տարիւ
Յաճախ իսկ լեալ
Հէք Հաւքելի քոյրակիւ,
Յանդ զըժընդակ
Երկանց ընդ գնոյ
Խօլդ հայրսցի իւր գլուսի,
Ի ծովս ապա
Ամենածախ
Ժանեաց մահուն տալ ըզ նա,
Յանդ վըշտակիր,
Այլ ցանդ ի բնէ
Տաւապանաց ի խընդիր,
Եւ դուրս հոգ
Ըզ Գանացեանց
Յուժ լընուլ արտասուօք
Ըզ կարաս ծակ,
Եւ զիտակիդ
Որդունց ըզգին անյատակ:
Ազգ յետապիտ,
Որ հրապուրեալ
Նընդող սիրոյն ի ծովստ՝
Ըզմա՞ ծնանի,
Կենաւ վարկուցեալ
Յորդ ևս տանել յարգանդի:

Ձի կերակուր
Մահու է կեանք,
Եւ մահ կենաց տըրեւոր:
Եթէ երկին
Կըթայ երկը
Յուսման և հէք կին,
Փակեաց տը
Չարգանդ նորս,
Այլ ևս սերել տարապարտ:
Չայտարիկ մէս
Խորհուրդս յայնժամ
Նըկարտութեան յուզի ես:
Այլ արդ յիս բան
Յիս և հաւաքը
Վերջանողնէ՞ ձայն բաւան:
Եւ ոչ ի չիս
Տղայդ յաւարար,
Ոչ իսկ մեռեալ, ալ նընջեալ:
Քու՞մ կըթեանք
Մտնէ էր և է
Ի մահունէն անլըկանդ:
Չարարականաւ
Եւ եթէ կիտովդ
Ժամանակեց քուն անկաւ,
Ձի թօնեալք քո
Հին մանկութիւն
Նորոգեցի իւր արծույ,
Ոչ ըստ փրծուն
Աւատիկի
Քեշակարկաւ Սամեցուն
Ի վերջապէս
Գալ պաճարել
Յենթաւանեաց մօրատին,
Այլ գերարկից
Վերջակալեալ
Լինել յաւերժ բնակալից:
Բայց ո՞, բա՞րէ,
Քաղաքի երեւոյ
Յամոթի դժուարտն արտացէ:
Ո՞ր ըզմա՞ն
Կարծեցիկ
Թօթիկից ի քեզ զըռն:
Ո՞ր յայնքուն
Գիտակեց
Չմարդ յարուցէ հոգ երանջ:
Ո՞ր յայնքից
Մարդ ըզբեզ հօրդ
Երբեմն արար հակից,
Եւ զքեզ ինքնին,
Նա զքեզ յէկ
Ետեւաց վերջապէս:
Որ Աղամայ
Թըմիր ամեալ
Կողմէն ետանդ մերթ գիւսայ,
Ըզնուն թըմիր
Սնեւով արդ
Եւ զքե շրմիկ ի դարիր,
Ի քեզ, որդեակ,
Ետեւաց նա զքեզ
Մարդ սկրորիեաց նըմանակ:
Դու ևս Փիւնիկ
Բանաստեղծին:
Հաւ յայդ անուն եղեալ չիք:
Ըզ հօղոյր ըզ
Անցեալ դուռեալ
Որպէս գոսիկ մարմնով քով,
Անպարտ
Ձեքցիս մարմին
Նախնի մարմնայ աննըման:
Եւ հոգովդ
Երկնազարկ
Յաւեալ քեզ նոր պարդե,
Ի ընարանիս
Դու իտիպանջ
Փիւնիկ թուցեալ յարկեալ:
Անեղեան
Հանդիր, մանկիկ,
Ընդ իս և ծնողդ ըզհետ գան:
Ի տաղաւարի Խ. Պ ՄԻՍՍՏԱՍԻՆ
Այլակերպութեան
Յամեան Հրատից Բ. ՌՅԻԸ
Ի Քրիստոսայիս

ԳԱԼԿԵՂՆԵԱՆ ՄԻԹԱՐԵԱՆՑ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարան՝ Օսմանեան Պետու-
թեան Հասարակաց ուսմանց Տեսչու-
թեան հրամանագրովը հաստատուած
է, և Եւրոպիոյ յաւաքադէմ վարժա-
րանաց ոճոյն և կերպին վրայ կանո-
նաւորեալ և նորոգ բարեկարգեալ
ձեւացած է:
Ուսմանց ընթացքն սկսեալ Պատ-
մութեան, Աշխարհագրութեան և
Ռուսաբանութեան նախնական գիտու-
թիւններէն՝ կ'երթայ ինչուան երկ-
րաշարժութիւն, Գրահաշիւ, Հաշուե-
տումար վաճառականութեան, բնա-
կան պատմութիւն, բնաբանութիւն
(Փիլիք), Փիլիսոփայութիւն և Օրէնս-
գիտութիւն:
Սու ժամն վեց լեզու կը սորվին ա-
շակերտք, որք են Հայերէն, Գաղղի-
երէն, Տաթարերէն, Անգլերէն, Ռու-

նարէն և խոսերէն: Հայազգի աշա-
կերտաց վրայ մասնաւոր մտադրու-
թիւն կայ՝ աղջային լեզուին նկատ-
մամբ:
Կը սորվին նկարի ամեն ճիւղերն
ալ, և մանաւանդ ճարտարապետա-
կան ձևերն: մարմնակրթանք, Եւրո-
պական երաժշտութիւն, և դաշնակ
(Քիանոյ) որուն տարեկան առանձին
ժախքն է 10 լիւրա Օսմանեան:
Այս ամեն գիտութեանց և լեզ-
ուաց առանձին ընտիր վարպետներ
ունի վարժարանս: Յաւաքադէմ աշու-
կերտք ընդհանրապէս Գաղղիերէն
լեզուաւ կընեն իրենց ընթացքներն:
Բոլոր աշակերտք՝ որոշեալ միջոցնե-
րու Գաղղիերէն լեզուաւ կը խօսին
վարժութեան համար:
Աշակերտաց կրթութեան և մաք-
րութեանը մասնաւոր խնամք ունի
վարժարանս. և կիրակոյ կարելի ե-
ղածին չափ ուշադրութիւն կայ որ
անդարար ըլլան և մաքուր:
Աշակերտի մը տարեկան թոշակն
է երեսուն լիւրայ Օսմանեան, որ որո-
շուած չափաւոր գումար մը ըլլալով
փոփոխութիւն մը չկրնար ընդունիլ:
և այս դուստրին մէջ բողոքագրուած
կը սեպուին գրքի, լուսացքի, ուսում
նական և նկարի նիւթոց ծախքերն
բոլոր:
Սեպտեմբերի մէկին վարժարանը
կը բացուի. աշակերտ ներկայացընել
ուղղներն՝ կրնան հիմնականէ տես-
նուիլ Տեսչին հետ շարաժ և կիրակի
օրերն՝ նոյն վարժարանին մէջ ի փա-
տըքէոյ՝ Մօտա պուստու:

Տեսչին Գաղղիերէն
Վարժարանի Միւնիսթրեանց

ՏՈՒԹԵՐ ԶԵԼԱԼ

ՄԱՍՆԱԻՐ ԴՊՐՄԱՆԻՉ

Գաղղիական ախտի և ընդհանուր ծը-
նընդական գործարանաց վերաբերեալ
հիւանդութեանց

Ինչպէս Մատիս նախընթաց թի-
ւերով ծանուցուեցաւ, Մեծ, Տօք-
թէօր Զէլալ Էֆէնդի թէ իւր աշա-
կերտութեան ժամանակ և թէ վկայ-
եալ բժիշկ անուանելէն ետեւ մաս
նաւոր ուսումն (սքէնիալիթէ) ըրած
ըլլալով իրեն ընդհանուր ծնողական
գործարանաց վերաբերեալ հիւան-
դութեանց, զոր օրինակ Գաղղիական
ախտի, Էնզանցից բորբոքման, անկա-
րողութեան (էնթրիալիսիս) դեղն ու
դարմանք, այսուհետեւ ամէն Գշ. Եշ.
Ծր. և կիր. օրերը ժամը 6—10 իւրա
փայլունաւ Գուլուր ճառախօսի թօն-
ճուար կամ Ձիւք վաղոյ թիւ 10 առ-
նը կը դանուր իրեն ներկայացուի հիւ-
ւանդներն ընդունելու. իսկ Բշ. Գշ.
և Ուր. օրերը ժամը 6—9 կ. Պոլիս
Պահճէ Գարու Թրաքիի դէմ վրայ
Սիսպեան վիշէն Էֆէնդի ի փա-
տըք գեղարանը, թիւ 32:

Ի Լ Ա Ն

Պէյքօղ տաղալիսանէսինէ լու-
ղուսի օրան 25,000 տաղալ թուղլը
եալ հինա կէտիւ թուղլի օրանուր
ավրոփանըն Էօքիւզ կէտիւնին Էս-
մանը թէպէտմինի միւղէյլին վրիլի-
ճէք մազպուզ սէնէտլէրինին թա-
րիստէն իթլայարէն 31 էր կիւնլիւ
իւր թուղալիս իւր պէշլիւր մէ թիւ
իւր օրարագ նիդամիլէ խաղինէսին-
տէն վրիլիւր մէ Էկէր միւթէտհիս
նիդամիլէ խաղինէսինին վրիլէպիլէճէ-
կի մահալտէն հոպիլէ թալէպ տէր-
ոն Էնէնէ Էքի թաղալիլ իւր պէշլիւր
մէ թիւլիւր օրարագ թաղալիլիւր
կէլիլիլէք Էէֆէպիլէն թիւլիլէ ի-
ալիլիլէք շէրպիլիլիլ իւր պէշէր քլլէ-
սի 11/12 դրուշա օրարագ թալիլիւր
Էօհալէսինտէ օլուպ աղօթիլ օլու-
մինին 16 ընճր փաղար իրթէսի կիւնլի
դարարը գալիլի վրիլիլէճէկիւնէն,
իթա թիւլիլէ թալիլիլ օլուրարըն Էէֆ-
մը մէզքիլտէ Տարը Շուրոյիլ աղքէ-
րիլէ կէլիլիլէրէ:

12 Աղօթիլ 1876
Պալլը Սէրասքէրի

Д. С. ПОНОВ